

ОДЛУКЕ УСТАВНОГ СУДА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Закон може прописати да се земља, као добро од општег интереса, користи под одређеним условима

Одредбама чл. 10, 26. и 122. Закона о коришћењу пољопривредног земљишта („Сл. гласник СР Србије“, бр. 39/81, 59/82, 21/83, 19/85 и 7/86) прописано је да се на земљишту које је уређено комасацијом не може вршити уситњавање парцела (осим у поступку арондације); на пољопривредном земљишту које није уређено комасацијом физичка подела може се вршити само ако се стварају парцеле веће од 0,50 ha, осим ако друкчије захтева општи интерес, утврђен на основу закона; општинским прописом може се — за целу територију општине или за поједине делове те територије — прописати обавезна примена агрогехничких, агромилиорационих и противерозионих мера; ако то захтева извршење сезонских пољопривредних радова, одређена комисија може вршити примопредају земљишта из комасационе масе и пре доношења решења о расподели те масе; жалба против решења о привременој предаји земљишта не задржава извршење тога решења.

Грађанин сматра да наведене законске одредбе — будући да имају за последицу многоструко ограничење права својине на земљиште, зајамченог Уставом СФРЈ — нису у складу с Уставом СФРЈ.

Оцена Уставног суда Југославије да нема разлога за покретање поступка за оцењивање уставности оспорених законских одредаба заснива се на схватању Уставног суда: да из одредаба чл. 85. и 86. Устава СФРЈ произлази да право својине на земљиште није неограничено и да законом могу бити прописани услови под којима се пољопривредно земљиште користи, те да оспорене законске одредбе нису, према томе, противне Уставу СФРЈ. Уставни суд Југославије је оценио да се оспореним законским одредбама ни у чему не доводи у питање само право својине грађана на пољопривредно земљиште, будући да оспорене законске одредбе не уређују својинска права, већ — начин коришћења пољопривредног земљишта.

(Решење УСЈ, I—У бр. 116/1—89, од 11. априла 1990).

Кад законодавац — у току спора о уставности закона — измени закон (и усклади га с Уставом СФРЈ), Уставни суд Југославије може изрећи да је Закон у време важења био неуставан, ако изменама Закона нису отклоњене последице његове неуставности

Одредбама републичког закона о унутрашњим пословима било је прописано да се промене у здравственим и психофизичким способностима овлашћеног лица у органима унутрашњих послова сматрају губитком радне способности по основу којег се, у смислу прописа о пензијском и инвалидском осигурању, стичу права из пензијског и инвалидског осигурања.

Законом о изменама и допунама тога Закона, оспорене одредбе су брисане.

Уставни суд је, након тога, оценио да је републички закон тиме усклађен с Уставом СФРЈ. Али, законом о изменама и допунама Закона, нису отклоњене последице неуставности, будући да Закон о изменама и допунама нема одредбе о отклањању последица примене брисаних законских одредаба. Применом оспорених законских одредаба једном броју радника органа унутрашњих послова престао је радни однос. С обзиром на ту околност, и на то што она није отклоњена Законом о изменама и допунама Закона, Уставни суд Југославије изрекао је, на основу одредбе члана 393. Устава СФРЈ, да оспорене одредбе републичког закона нису биле у складу с Уставом СФРЈ, у време док су биле на снази. Тиме је Уставни суд Југославије омогућио онима који су погођени применом неуставног закона да траже измену појединачног акта донесеног на основу тих одредаба, што не би било могуће да је Уставни суд Југославије, због тога што оспорене одредбе више не постоје, обуставио поступак за оцењивање њихове уставности.

(Та одлука Уставног суда Југославије има исто дејство као одлука којом се утврђује престанак важења закона, односно одлука којом се укида или поништава други пропис или општи акт: закони који су престали да важе /односно закони у погледу којих је утврђено да су у време важења били неуставни/ неће се примењивати на односе настале пре дана објављивања одлуке Уставног суда Југославије о томе, ако до тога дана нису правноснажно решени; извршење правноснажних појединачних аката донесених на основу прописа који се више не могу примењивати не може се дозволити ни провести, а ако је извршење започето — обуставиће се. Онај ко је погођен применом одредаба таквог закона, уколико је појединачни акт /или судска одлука/ извршен, може, под условима утврђеним одредбама члана 388. Устава СФРЈ, захтевати измену појединачног акта или судске одлуке.)

(Одлука УСЈ, I—У бр 18/3—89, од 19. априла 1990).

Односе између обвезника доприноса за изградњу електропривредних објеката и корисника тога доприноса — не уређује федерација

Одредбама члана 10а. Закона о утврђивању обавезе плаћања доприноса СИЗ електропривреде Војводине ради финансирања изградње објеката за производњу и пренос електричне енергије и објеката за производњу угља за потребе термоелектрана („Сл. лист САНВ“, бр. 33/83, 10/86, 20/87 и 23/88) прописано је да ће се потрошачима електричне енергије враћати средства која су уплатили по основу доприноса, уз одговарајућу накнаду, тако што ће им се умањивати цена електричне енергије у време враћања средстава; рок и начин враћања тих средстава утврдиће Скупштина СИЗ електропривреде Војводине.

Уставни суд Југославије није усвојио иницијативу за покретање поступка за оцењивање уставности и супротности оспорене законске одредбе са Законом о основним облигационим односима.

Односи који настају између обвезника и корисника доприноса нису, по оцени Уставног суда Југославије, облигациони односи које, по Уставу СФРЈ, уређује федерација, будући да, по основу доприноса, између обвезника и корисника доприноса настају односи које уређује закон републике, односно закон аутономне покрајине. Полазећи од таквог схватања, и околности што су о начину враћања средстава уплаћених самодоприносом самоуправно одлучили сами потрошачи, Уставни суд Југославије оценио је да нема разлога за покретање поступка за оцењивање уставности и супротности оспорене законске одредбе са Законом о основним облигационим односима.

(Решење УСЈ, I—У бр. 53/1—89, од 4. априла 1990).

Савезни функционер не може уређивати друштвене односе

Правилником о примени пореских стопа и начину вођења евиденције о обрачуна и плаћању пореза на промет производа и услуга („Сл. лист СФРЈ“, бр. 35/85, 42/85, 8/86, 8/87 и 51/88), прописано је које се делатности — обухваћене јединственом класификацијом делатности — сматрају услужним делатностима у смислу прописа о порезу на промет, и одређени производи и услуге на које се не плаћа основни порез на промет.

Одређене одредбе наведеног Правилника Уставни суд Југославије огласио је неуставним.

Функционери који руководе савезним органима управе и савезним организацијама могу — према одредбама члана 365. Устава СФРЈ — доносити акте за извршавање савезних закона, других прописа и општих аката Скупштине СФРЈ и СИБ-а, ако су на то овлашћени тим прописима, односно општим актима. Ти функционери не могу, према томе, доносити акте којима уређују друштвене односе, прописују права и обавезе грађана и организација. У противном, акт савезног функционера није у складу с Уставом СФРЈ.

Полазећи од те одредбе Устава СФРЈ, Уставни суд Југославије је мишљења да се савезни секретар за финансије није држао овлашћења која му даје Устав СФРЈ, будући да је прописао, пре свега, шта се сматра услужном делатношћу у смислу прописа о порезу на промет, као и да је прописао да се на одређене производе и услуге не плаћа основни порез на промет. А то, по мишљењу Уставног суда Југославије, може бити прописано само законом. Будући да је савезни секретар за финансије, дакле, својим актом уређивао оно што може бити само предмет закона, Уставни суд Југославије је укинуо одређене одредбе наведеног правилника.

(Одлука УСЈ, II—У бр. 24/88, од 9. маја 1990).

Због промена у органима управе, запосленима у тим органима не престаје радни однос под условима под којима престаје радни однос запосленима у организацијама удруженог рада

Републичким законом о управи прописано је да радницима у органима управе, у случају промене надлежности органа или трајног смањења обима послова, због којих је престала потреба за радом одређеног броја радника у тим органима, престаје радни однос ако нема могућности да им се понуди други посао који одговара њиховој стручној спреми. Радни однос им престаје по истеку шест месеци, за које могу бити стављени на располагање.

Грађанин сматра да су запослени у државним органима тиме стављени у неравноправан положај у односу на раднике у удруженом раду и да оспорена одредба републичког закона, према томе, није у складу с амандманом X на Устав СФРЈ.

Уставни суд Југославије је мишљења, пре свега, да се на запослене у државним органима не односи одредба тачке 13, став 1. амандмана X на Устав СФРЈ, којом је утврђено под којим условима раднику у удруженом раду може престати радни однос у случају технолошких и других промена у организацији, које за последицу имају престанак потребе за радом одређеног броја радника. Запослени у државним органима остварују, у складу с одредбама члана 30. Устава СФРЈ, права утврђена законом. Та права нису у свему једнака правима запослених у удруженом раду. Стога је, по оцени Уставног суда Југославије, оспореном одредбом републичког закона могло бити прописано да запосленима у органима управе престаје радни однос под условима прописаним том одредбом републичког закона, а такво прописивање није противно Уставу СФРЈ. Будући да се одредба тачке 13, став 1. амандмана X на Устав СФРЈ односи на раднике у организацијама удруженог

рада, да се права запослених у радним заједницама у државним органима уређују законом, Уставни суд Југославије је оценио да оспорена одредба републичког закона није противна наведеном амандману на Устав СФРЈ и да нема разлога за покретање поступка за оцењивање њене сагласности, односно несагласности с Уставом СФРЈ.

(Решење УСЈ, I—У бр. 111/1—89, од 23. маја 1990).

припремио *Борђе Бурковић*

ОДЛУКЕ УСТАВНОГ СУДА СРБИЈЕ

Преношење овлашћења

Иницирано је код Уставног суда Србије покретање поступка за утврђивање незаконитости Одлуке СО Обреновац.

Подносилац иницијативе наводи да су чланом 13. Одлуке СО Обреновац из 1989. године прописани критеријуми за утврђивање реда првенства у решавању стамбених питања, или нису вредновани одређеним бројем бодова тако да је на основу ових мерила немогуће утврдити ред првенства, што може омогућити самовољу и злоупотребу приликом одлучивања о додели станова. У иницијативи се наводи још да су чланови 10. и 13. ове Одлуке несагласни с одредбама Друштвеног договора о уједначавању критеријума и мерила за задовољавање стамбених потреба радника у ООУР-има и радним заједницама закљученог на територији Београда („Службени лист града Београда“, бр. 13/84). Подносилац иницијативе наводи да је из истих разлога незаконита и Одлука о условима, начину и поступку за додељивање стана на коришћење („Службени лист града Београда“, бр. 10/77). Од Суда је затражено доношење и привремене мере.

Скупштина општине Обреновац у одговору Суду наводи да је оспореним прописом вредновала прописане критеријуме, јер је чланом 11. Одлуке предвидела сходну примену одредаба Правилника о решавању стамбених потреба радника јединствене Радне заједнице органа управе СО Обреновац бр. 110—11 од 31. маја 1989. године.

Суд је у поступку утврдио да се оспореном Одлуком Скупштине општине Обреновац из 1989. године утврђују и уређују начин обезбеђења и коришћења средстава за решавање стамбених потреба лица која бира или именује скупштина општине планирањем решавања њихових стамбених потреба, услови и мерила за одређивање реда првенства и поступак давања станова на коришћење. Према члану 2. Одлуке право на решавање стамбених потреба имају лица која бира или именује Скупштина општине Обреновац, о чему одлучује Комисија за избор и именовање Скупштине општине Обреновац, а по приговори-ма решава Скупштина општине Обреновац (члан 15). Према члану 6. Одлуке, средства за решавање стамбених потреба ових лица чине: стамбени фонд, средства за стамбену изградњу издвојена из личних доходака лица која бира и именује СО, амортизација станова датих на коришћење, средства обезбеђена у буџету Општине Обреновац, кредити пословних банака, анuitети по датим кредитима овим лицима, камате по датим кредитима, лична средства, удружена средства са средствима других друштвено-правних лица, као и друга средства намењена стамбеним потребама лица која бира и именује Скупштина општине Обреновац. У одредбама члана 13. наведене Одлуке предвиђени су критеријуми по којима се ови станови дају на коришћење, а чланом 11. Одлуке извршено је вредновање ових критеријума сходно применом Правилника о решавању стамбених потреба радника јединствене Радне заједнице органа управе СО Обреновац.

Разматрајући овакво нормирање, Уставни суд је утврдио да су оспорене одредбе Одлуке донете на основу овлашћења из чл. 30—35. Закона о правима и дужностима органа друштвено-политичких заједница у погледу средстава у државној својини која они користе („Службени гласник СРС“, бр. 26/86). У смислу наведених законских одредаба прибављање стамбених зграда и станова врши се по програму који доноси скупштина општине а из средстава наведених у члану 31. Закона. Према члану 33. овог Закона, станови се могу дати на коришћење функционерима, руководићим радницима и радницима органа друштвено-политичке заједнице само под условима и на начин који су утврђени самоуправним општим актом, односно прописом о давању станова на коришћење, па је Суд оценио да оспорена Одлука СО Обреновац из 1989. године није супротна наведеним одредбама овог Закона.

Из наведених разлога, по оцени Суда, ни Одлука Скупштине општине Обреновац из 1977. године, која је престала да важи, није била супротна Закону.

Суд није надлежан да оцењује међусобну сагласност Одлуке општине Обреновац и наведеног Друштвеног договора, јер то утврђивање спада у надлежност суда удруженог рада, што је такође био захтев иницијатора.

За овакав став Уставни суд се определио зато што се овде не ради о преношењу овлашћења скупштини општине, већ о упућивању на примену одређених самоуправних прописа.

(Решење Уставног суда Србије I—У бр. 14/90, од 15. априла 1990).

Укидање удружења грађана

Представком групе фудбалских судија иницирано је пред Уставним судом Србије оцењивање уставности и законитости Одлуке о укидању Савеза фудбалских судија Србије коју је 1984. године донео Фудбалски савез Србије као и Статута Фудбалског савеза Србије од 1984. године.

Иницијатори поред осталог наводе да је Одлука којом је укинута Савез фудбалских судија донета од ненадлежног органа, јер овај Савез није основао Фудбалски савез па га он не може ни укинути. Иако самосталну друштвену организацију, Савез фудбалских судија је распустио Фудбалски савез Србије, а против овакве Одлуке и њених практичних последица фудбалске судије нису имале никакво право на жалбу.

Донсилац оспорених аката у одговору Суду није дао своје мишљење о питањима покрнутим у иницијативи, нити образложио донете акте.

Увидом у оспорену Одлуку, Суд је констатовао да ју је донела Конференција Фудбалског савеза Србије 28. јула 1984. године.

Чланом 1. оспорене Одлуке је предвиђено да „престаје са радом Савез фудбалских судија Србије“.

Одредбе члана 2. и 3. Одлуке уређују се у поступку измена Статута Фудбалског савеза, догдашње стручне организације — Савез фудбалских судија и Савез фудбалских тренера — конституишу као секције фудбалског савеза Србије, као и да све послове и задатке из оквира надлежности досадашњег Савеза фудбалских судија Србије, који је престао да ради, обавља Иницијативни одбор Конференције фудбалског савеза Србије за нормативно регулисање односа унутар судијске организације.

Законитост оспорене Одлуке Суд је разматрао са становишта права друштвене организације да уређује права друге друштвене организације, односно да ли је у конкретном случају оспорену Одлуку донео орган који је за то законом овлашћен.

У време доношења оспорене Одлуке Конференције фудбалског савеза Србије, Савез фудбалских судија Србије је већ био уписан у регистар друштвених организација Решењем Градског секретаријата за унутрашње послове — Београд, од 28. марта 1984. године, бр. 212—1—160/84.

Суд је даље установио да је Савез фудбалских судија Србије самостална организација која има своје чланство одређеног стручног профила; утврђене заједничке циљеве и задатке; органе конституисане на делегатском принципу као и друга основна обележја друштвене организације. При томе је, због комплементарности циљева и задатака са фудбалском организацијом, организација фудбалских судија нека врста колективног члана фудбалског савеза Србије (на шта нарочито указују, нпр., одредбе члана 42, тач. 5. Статута Савеза фудбалских судија Србије и члана 37. Статута фудбалског савеза Србије), али се тиме не отклања примена Закона о друштвеним организацијама и удружењима грађана („Службени гласник СРС“, бр. 24/82, 39/83, 17/84, 50/84, 45/85 и 12/89) у питањима која нису уређена посебним законом.

По оцени Уставног суда Србије, оспореном Одлуком се одступило од законских начела о слободном и добровољном удруживању грађана и друштвене организације, а нарушен је и принцип самосталности у остваривању утврђених циљева и задатака. Наиме, основним одредбама закона утврђено је да се у остваривању Уставом зајамчене слободе удруживања, радни људи и грађани слободно и добровољно удружују и оснивају друштвене организације и удружења грађана (члан 1).

Одлуком једне друштвене организације да престаје да ради друга друштвена организација, како је то учињено са Савезом фудбалских судија Србије, чланом 1. оспорене Одлуке Конференције фудбалског савеза Србије, по оцени Суда ограничава се законско право грађана да се слободно и добровољно удружују у друштвене организације. Тиме се и ограничава остваривање Уставом зајамчене слободе удруживања грађана, утврђене у члану 191, став 1. Устава СР Србије. Како се слободе и права зајамчене Уставом не могу одузети нити ограничити, у смислу става 1, члан 223. Устава СР Србије, а оспореном Одлуком се супротно Закону и несагласно Уставу распушта друштвена организација, то је Суд одлучио да овај незаконити и неуставни самоуправни општи акт поништи.

Одредбама члана 65. Закона таксативно су утврђени случајеви када друштвена организација или удружење престају да постоје као самоуправни и друштвени субјекти, али Законом није предвиђена могућност да друштвена организација или удружење грађана, односно њихов савез, престају да постоје и на основу одлуке неке друге организације или удружења, односно њиховог савеза, како је то учињено оспореном Одлуком. Стога је, по оцени Суда, Одлуку Конференције фудбалског савеза Србије о престанку рада Савеза фудбалских судија Србије, донео ненадлежан орган, те је и из тих разлога незаконита.

Даље, Закон у члану 7. утврђује да су друштвене организације (и удружења) самостални у остваривању циљева и задатака који су утврђени њиховим статутом.

Законско начело самосталности деловања друштвене организације не укида се статутарним опредељењем две друштвене организације о усклађености заједничких циљева и задатака, те је и Савез фудбалских судија Србије самосталан у тим оквирима у остваривању циљева и задатака утврђених њиховим статутом.

Међутим, одредбама члана 2. и 3. оспорене Одлуке изричито се предвиђа промена организације Савеза фудбалских судија у Секцију фудбалског савеза Србије, а надлежности, односно област деловања организација фудбалских судија изричито се утврђују као надлежности органа Фудбалског савеза Србије, чиме се, по оцени Суда, одступа од законског принципа самосталности друштвене организације у остваривању циљева и задатака утврђених њеним Статутом.

Имајући у виду наводе иницијатора, Уставни суд Србије је разматрао уставност и законитост Статута фудбалског савеза Србије од 29. децембра 1984. године са становишта да ли се одговарајућим одредбама ограничавају законска начела о слободном и добровољном удруживању грађана у друштвене организације (у конкретном случају у Савез фудбалских судија Србије) или начело да је уређивање њихове унутрашње организације ствар саме друштвене организације.

Оспорени Статут фудбалског савеза Србије не садржи одредбе у којима се помиње Савез фудбалских судија Србије или се овој друштвеној организацији одређују циљеви или задаци супротни закону. Установљавање Статутом Секције фудбалских судија као једног од облика унутрашње организације Савеза, и уређивање који се основни циљеви и задаци остварују у секцији, ствар је унутрашње организације сваке друштвене организације, па тако и Фудбалског савеза Србије. Наиме, на основу члана 21, став 1. и 2. Закона, поред осталог, садржај статута друштвене организације су и одредбе којима се уређују питања унутрашње организације, облици и начин организовања и циљеви и садржаји активности послова и задатака. Сходно томе, по оцени Суда, установљавање секције као стручног организационог облика у оквиру фудбалске организације и утврђивање циљева и задатака које остварују, ствар је унутрашњег организационог устројства Фудбалског савеза Србије и није супротно Закону, па стога није било места за интервенцију.

Међусобни однос циљева и задатака утврђених за Секцију фудбалских судија у Статуту фудбалског савеза Србије и циљева и задатака утврђених Статутом друге друштвене организације односно, Савеза фудбалских судија Србије, није предмет уставносудске оцене, јер те одредбе имају карактер заједничких договорених правила понашања њихових чланова и не уређују питања уређена Законом или Уставом. При томе је ствар слободног опредељења фудбалских судија у оквиру које друштвене организације ће деловати.

(Одлука Уставног суда Србије I—У 169/89, од 26. априла 1990. године).

Додела ловишта на коришћење

Председник Ловачког друштва „Трест“ из Петровца покренуо је поступак пред Уставним судом Србије за оцену законитости Закључка СО Петровац на Млави о дозвољавању Ловачком друштву „Крилаш“ из Ђовдина вршење лова на делу Ловишта Петровац на Млави, бр. 020—173/89—2, који је донела Скупштина општине Петровац на Млави 15. новембра 1989. године.

По мишљењу предлагача, оспорени Закључак је несагласан са чл. 29—34. Закона о ловству. Наиме, оспореним Закључком СО Петровац на Млави дозвољава Ловачком друштву „Крилаш“ из Ђовдина вршење лова на делу ловишта Петровац на Млави које је Одлуком СО Петровац на Млави од 17. априла 1978. године дато на газдовање Ловачком друштву „Трест“ из Петровца на Млави. С обзиром да се оспореним Закључком не установљава ново ловиште, већ се исто ловиште, односно његов део даје на газдовање двома организацијама што је, по мишљењу предлагача, несагласно са чланом 33. Закона о ловишту, јер се ловиште према овој одредби Закона може дати на газдовање само једној ловној организацији.

Скупштина општине Петровац на Млави доставила је Уставном суду оспорени Закључак, али није дала одговор на наводе из иницијативе, нити је оспорила сам захтев.

Оспорени Закључак донела је СО Петровац на Млави на седници Већа удруженог рада, 15. новембра 1989. године. Овим Закључком се дозвољава Ловачком друштву „Крилаш“ из Ђовдина вршење лова у делу ловишта Петровац на Млави на одређеним катастарским општинама. Дозвољавање вршења лова важиће до доношења одлуке о додели ловишта по расписаном конкурс од стране скупштине општине. Ловачко друштво „Крилаш“ је дужно да се у вршењу лова придржава одредаба Закона о ловству и других прописа који се односе на вршење лова и унапређивање ловства, а дужно је и да у року од 30 дана поднесе Скупштини општине привремени план газдовања делом ловишта ради давања сагласности. Мешовита комисија извршиће видно обележавање дела ловишта у складу са чланом 36. Закона о лов-

ству. На крају, у Закључку је прописано да он ступа на снагу даном доношења и коме ће се доставити.

Према подацима, доносећи оспорени Закључак, Скупштина општине није ставила ван снаге Одлуку о установљењу ловишта на територији Општине Петровац на Млави од 17. априла 1978. године. Овом Одлуком се установљава „Ловиште Петровац на Млави“ у чијем саставу су и катастарске општине које су обухваћене оспореним Закључком. Такође, није стављена ван снаге Одлука о давању на газдовање „Ловишта Петровац на Млави“ од 28. фебруара 1979. године, којом је ово ловиште дато на газдовање Ловачком друштву „Трест“ из Петровца. Обе одлуке донела је Скупштина општине Петровац на Млави на седницама Већа удруженог рада.

Према Закону о ловству („Службени гласник СРС“, бр. 23/86 — прецишћен текст) ловиште се установљава на површини земљишта или воде које представља привредну и ловнопривредну целину и обезбеђује еколошке услове за успешно гајење одређених врста или више врста дивљачи (члан 28). Ловиште установљава скупштина општине, а може и државни орган који је одређену површину земљишта или воде прогласио за површину са посебном наменом. Актом о установљавању ловишта утврђују се и његове границе и он се објављује на начин на који се објављују прописи односне друштвено-политичке заједнице (члан 29). Ловиште се може дати на газдовање само једној ловнопривредној, шумско-привредној, пољопривредној и другој организацији удруженог рада, као и ловачкој организацији која је удружена у Ловачки савез Србије (члан 33). Ловиште се даје на газдовање путем конкурса који се расписује 30 дана од дана установљавања ловишта (члан 34).

Организација која газдује ловиштем је дужна да видно обележи границе ловишта и границе резервата, у року од 3 месеца од дана закључења писменог споразума о међусобним правима, обавезама и одговорностима општине и организације која газдује ловиштем (чл. 36). Разлози за одузимање ловишта, поступак и права организације која газдује ловиштем регулисана су у чл. 39. и 40. Закона. Према члану 54. Закона, организација која газдује ловиштем доноси годишњи план газдовања ловиштем у складу са ловно-привредном основном. До доношења ловнопривредне основе организација која газдује ловиштем доноси привремени годишњи план газдовања ловиштем на који скупштина општине даје сагласност. Законом није предвиђено овлашћење скупштине општине да дозвољава вршење лова на неком ловишту које је дато на газдовање одређеном ловачком друштву или некој другој организацији, какав је овде случај.

Из текста оспореног Закључка, с обзиром да није достављен одговор на наводе у представи, а ни ближи подаци о самом Закључку, може се закључити да се ради о акту којим се установљава ловиште јер се позива на члан 29, став 1. Закона (којим је општина овлашћена да установи ловиште) и акту којим се ловиште даје на газдовање одређеном ловачком друштву.

Овим Закључком се у суштини установљава ново ловиште на делу већ постојећег Ловишта Петровац на Млави, јер су у Закључку наведене катастарске општине које су у саставу Ловишта Петровац на Млави, према Одлуци скупштине општине од 17. априла 1978. године, а која није измењена. То значи да су на истим површинама земљишта установљена два ловишта за шта нема основа у Закону о ловству. Овим Закључком је прописано да исти ступа на снагу даном доношења, а није предвиђено да се он објављује, нити има података да је то учињено, а према члану 29. Закона акт којим се установљава ловиште се објављује на начин на који се објављују прописи односне друштвено-политичке заједнице.

Ловачко друштво „Крилаш“ из Ђовдина се по овом Закључку третира као организација којој је дато на газдовање ловиште, а нису поштоване одредбе Закона којима је прописан поступак давања ловишта на газдовање, поред осталог, није расписан конкурс предвиђен у члану 34. Закона.

Закључком није прописано да се делови ловишта које је установљено Одлуком СО Петровац на Млави као „Ловиште Петровац на Млави“ изузимају из овог Ловишта, нити је предвиђено одузимање већ утврђеног права газдовања Ловачког друштва „Трест“ на предвиђеним деловима Ловишта, те то значи да је двома организацијама — ловачким друштвима дато на газдовање исто ловиште, што је несагласно са чланом 33. Закона о ловству.

На основу изложеног, Уставни суд је одлучио да поништи Закључак о дозвољавању Ловачком друштву „Крилаш“ из Ђовдина вршење лова на делу Ловишта Петровац на Млави бр. 020—173/89—02 који је донела Скупштина општине Петровац на Млави на седници Већа удруженог рада 15. новембра 1989. године.

(Одлука Уставног суда Србије I—У 70/90, од 17. маја 1990. године).

Припремио Томислав Вељковић

ОДЛУКЕ ВИШЕГ ПРИВРЕДНОГ СУДА СРБИЈЕ

Компензација дуга

Првостепени суд је обавезао туженог да плати тужиоцу камате на главни дуг по стопама из Одлуке СЈВ-а.

Благовременом жалбом тужени добија одлуку у делу о каматама и истиче да се овде ради о плаћању компензације и да су се тражбине — дугови странака угасиле знатно пре него што је дата изјава о компензацији и пре подношења тужбе, па да према томе тужилац нема право на камате и трошкове.

Виши привредни суд је уважио жалбу туженог, пресуду у делу о каматама и трошковима преиначио и одбио захтев тужиоца.

Из образложења: „Према чл. 337. Закона о облигационим односима пребијања дугова настаје када странка да изјаву другој страни да врши пребијање с тим што се сматра да је пребијање настало онога часа када су се стекли услови за то, а не када је дата изјава. Према томе, првостепени суд је погрешно применио материјално право јер је признао тужиоцу камате о доспелости дуга па све до дана када је тужени дао изјаву да се врши пребијање — компензација дуга. Из наведених одредаба чл. 337. Закона о облигационим односима, произлази да је компензација — пребијање дуга настала када су се стекли услови за то а не када је дата изјава о пребијању дуга па тужиоцу не припада право на камате и трошкове јер су се услови за пребијање дуга стекли пре подношења тужбе“.

Према томе, компензација — пребијање дуга настаје када су се стекли услови за то а компензација се покреће давањем изјаве другој страни да ће се вршити пребијање, па право на камату не припада после пребијања.

(Пресуда Вишег привредног суда Србије Пж. 3033/90 од 26. јуна 1990. године).

Заштита фирме задруге пред регистарским судом

Првостепени регистарски суд је одбио захтев Занатске задруге „Балкан“ — Црна Трава да се из регистра брише фирма приватног грађевинског предузећа „Балкан“ из Власотинца које је уписало код истог суда исту фирму и сличну делатност с образложењем да се у

конкурвенцији фирме предузећа и задруге не примењују одредбе чл. 159. Закона о предузећима и да могу да остану уписане обе фирме.

Жалилац — Задруга „Балкан“, побија решење и истиче да задруга има исти положај као и предузеће и да се на њу односи у погледу фирме Закон о предузећима па је предложила да се забрани употреба фирме предузећу „Балкан“ које је касније уписано у судски регистар.

Виши привредни суд Србије је уважио жалбу задруге „Балкан“, решење укинуо, а предмет вратио на поновни поступак.

Из Образложења: „Првостепени суд је донео решење уз погрешну примену материјалног права.

Ово са разлога што према чл. 29. Закона о задругама („Сл. лист СФРЈ“, бр. 3/90) на задруге, предузећа, у задружној својини и друге облике задружног организовања у погледу делатности, седишта и фирме, уписа у судски регистар — односе се одредбе Закона о предузећима ако овим законом није другачије уређено.

Према томе, погрешно је становиште првостепеног суда да се Закон о предузећима не односи на задруге и да код истог суда могу бити уписане задруга и предузеће с истом фирмом и с истом или са сличном делатношћу“.

Према томе, заштита фирме и задруге пред регистарским судом остварује се по одредбама Закона о предузећима јер се и на задруге односе одредбе овог Закона када се ради о фирми.

(Решење Вишег привредног суда Србије Пж. 2738/90, од 12. јуна 1990. године).

Предузеће и обављање здравствене заштите

Решењем првостепеног суда одбијен је захтев мешовитог предузећа за упис проширења делатности за вршење здравствене заштите. Благовременом жалбом мешовито предузеће побија ово решење и истиче да је према чл. 21, ст. 3. Закона о здравственој заштити СР Србије предвиђено да здравствене установе могу оснивати поред осталих субјеката и предузећа, грађани и друга правна лица, па пошто тужилац има намеру да оснује приватну болницу, то је предложио да се решење укине а предмет врати на поновно одлучивање и да се тужоцу дозволи упис проширења делатности за вршење здравствене заштите.

Виши привредни суд Србије је одбио жалбу и потврдио првостепено решење.

Из Образложења: „Правилно је становиште првостепеног регистарског суда и правилно је применио материјално право када је нашао да мешовито предузеће не може да обавља делатност вршења здравствене заштите и када је одбио захтев тужоца за упис у судски регистар вршења такве делатности.

Није спорно да у смислу чл. 21, ст. 3. Закона о здравственој заштити здравствену установу могу оснивати и предузећа, грађани и друга правна лица. Међутим, у конкретном случају жалилац — мешовито предузеће није тражио упис у судски регистар оснивања здравствене установе — приватне болнице, већ је тражио вршење делатности здравствене заштите као проширење своје већ утврђене и уписане делатности а што није исто па је првостепени суд правилно поступио када је овакав захтев одбио.

Жалиоцу остаје право да оснује здравствену установу па и приватну болницу која има својство правног лица и да поднесе захтев за упис овакве установе у судски регистар“.

Према томе, предузеће не може да обавља здравствену заштиту као своју делатност али може да буде оснивач установе за вршење здравствене заштите па и приватне болнице.

(Решење Вишег привредног суда Србије Пж. 2629/90 од 12. јуна 1990. године).

Припремио др Јездимир Митровић

ОДЛУКЕ СУДА УДРУЖЕНОГ РАДА СРБИЈЕ

Право радника, који је оглашен одговорним за тежу повреду радне обавезе на накнаду личног дохотка

Радник је у предлогу за покретање поступка навео да је био удаљен из Радне организације због сумње да је учинио теже повреде радне обавезе. Коначном одлуком дисциплинских органа оглашен је одговорним за учињене повреде радних обавеза и изречена му је дисциплинска мера јавна опомена. С обзиром да му је изречена мера јавне опомене, није било основа да буде удаљен из Радне организације. Захтева накнаду штете у висини разлике између примљене накнаде личног дохотка и личног дохотка који би остварио да није удаљен.

Основни суд удруженог рада у Крагујевцу одлуком Ро. бр. 680/89 од 19. априла 1989. године обавезао је Радну организацију да раднику исплати разлику у личном дохотку између накнаде личног дохотка примљеног за време удаљења и личног дохотка који би остварио да није био удаљен са посла. Утврдио је да је чланом 56. Правилника о дисциплинској и материјалној одговорности радника предвиђено да уколико радник буде ослобођен одговорности или му буде изречена мера за лакшу повреду радне дужности, има право на разлику личног дохотка између личног дохотка који је остварио за време привременог удаљења са својих послова и висине личног дохотка који би остварио да та мера није била изречена.

Како је у конкретном случају предлагачу изречена дисциплинска мера јавне опомене која се изриче за учињене лакше повреде радне дужности, то му припада разлика у личном дохотку.

Суд удруженог рада Србије је уважио жалбу организације одлуком I Сд број 2701/89 од 7. 11. 1989. године, преиначио одлуку Основног суда и одбио захтев радника. Другостепени суд сматра да се за теже повреде радне обавезе могу изрећи све Законом утврђене дисциплинске мере, што значи да се блаже дисциплинске мере уз оцену олакшавајућих околности могу изрећи и за учињене теже повреде радних обавеза, наравно уколико се не ради о тежој повреди за коју се обавезно изриче тежа дисциплинска мера. Према томе, у конкретном случају предлагач је оглашен одговорним за тежу повреду радне обавезе, те нема право на накнаду личног дохотка до пуног износа аконтације личног дохотка до пуног износа аконтације личног дохотка, без обзира што му је изречена мера јавне опомене.

(Одлука Основног суда удруженог рада Ро. бр. 680/89 од 19. 4. 1990. године и одлука Суда удруженог рада Србије I Сд 2701/89 од 7. 11. 1989. године).

Обавеза просветних инспектора да полажу стручни испит

Радник је у предлогу за покретање поступка навео да му је наложено полагање стручног испита прописаног за раднике у органима управе, у смислу Закона о државној управи.

Радник сматра да он испуњава услове из Закона о просветној инспекцији за обављање послова просветног инспектора, јер је положио стручни испит за обављање образовно-васпитног рада у школи.

Основни суд удруженог рада у Пожаревцу одлуком Пр. бр. 210/89 од 2. 3. 1989. године, одбио је захтев радника за поништај решења којим му је наложено полагање стручног испита. Утврдио је да је радник 25. 11. 1977. године положио стручни испит за професора српскохрватског језика. По мишљењу Основног суда стручни испит за професора српскохрватског језика се не може изједначити са стручним испитом за просветног инспектора у органима државне управе. Ово је и разумљиво јер

послови просветног инспектора кумулирају знање из образовања и васпитања, организационе послове, педагошко-инструктивне послове, управно надзорне и друге сличне управне послове у вези са образовно-васпитним радом, као и знање послова надзора из чл. 2. Закона о изменама и допунама Закона о просветној инспекцији.

Суд удруженог рада Србије је одлуком Ро. бр. 3285/89 од 21. 12. 1989. године уважио жалбу предлагача, преиначио одлуку Основног суда и поништио решење којим је радник обавезан да положи стручни испит. По налажењу овог Суда просветни инспектори са положеним стручним испитом за рад у просвети нису дужни да полажу стручни испит за раднике који раде у органима управе. Овакво становиште суда заснива се на одредбама чл. 10. Закона о просветној инспекцији и чл. 162. став 3. Закона о државној управи. Према чл. 10. Закона о просветној инспекцији, послове просветне инспекције могу вршити лица која поред услова утврђених Законом о државној управи имају високу школску спрему, положен стручни испит и најмање пет година рада на пословима образовања и васпитања. Чланом 162. став 3. Закона о државној управи утврђени су услови за рад у органима управе лица која су положила правосудни испит, испит судије за прекршаје или стручни испит у другим органима за вршење истих или сличних послова, као и лица која су по досадашњим прописима ослобођена од полагања стручног испита, утолико што та лица нису дужна да полажу стручни испит.

Према томе, како просветни инспектори са положеним стручним испитом за рад у просвети испуњавају услове утврђене Законом о државној управи, ако испуњавају и остале услове из члана 10. Закона о просветној инспекцији, који се односе на степен стручне спреме и радно искуство, нису дужни да полажу стручни испит за рад у органу управе.

(Одлука Основног суда удруженог рада у Пожаревцу Пр. бр. 210/89 од 2. 3. 1989. године и Суда удруженог рада Србије Ро. бр. 3285/89 од 21. 12. 1989. године).

Надлежност суда удруженог рада

Предлагачи су у предлогу за покретање поступка тражили оцену ваљаности Самоуправног споразума о удруживању рада и средстава закљученог између Трговинске радне организације и грађанина на основу чл. 14. Закона о радним односима, члана 36. Закона о запошљавању у складу са одредбама Закона о прибављању средстава од грађана за проширивање материјалне основе организација удруженог рада. Навели су да су оглашени наследницима иза смрти мајке на по 1/3 целокупне њене заоставштине (ту спада и локал — продавница). Њихова пок. мајка је за живота дала пуномоћје својој снахи, да у њено име може закључити уговор са Радном организацијом, о удруживању пословне просторије — локала на 15 година. На основу наведеног пуномоћја снаха је закључила са Радном организацијом самоуправни споразум о удруживању рада и средстава 10. 7. 1987. године. Предлагачи сматрају да је смрћу њихове мајке престала важност датог пуномоћја, а пошто су они оглашени наследницима са по 1/3 на целокупној заоставштини, па и на локалу — продавници да је закључени самоуправни споразум незаконит.

Основни суд удруженог рада у Шапцу је решењем Дс. број 62/88 од 24. 2. 1989. године утврдио да нема услова за вођење поступка по предлогу предлагача. Ово стога што предлагачи нису потписници овог споразума па га не могу пред судом ни оспоравати. Они су са Радном организацијом и њиховом снахом у грађанско-правном односу, те се настали спорни однос може решавати пред надлежним редовним судом.

Суд удруженог рада Србије је решењем Сд. 1857/89 од 7. новембра 1989. године усвојио жалбу предлагача и укинуо одлуку Основног суда. Другостепени суд је при томе утврдио да је Основни суд погреш-

но закључио да преллагачи нису активно легитимисани за вођење спора, као и да однос чије решење они траже спада у домен грађанско-правних односа за који је надлежан суд опште надлежности. Спор за оцену ваљаности самоуправног споразума о правима и обавезама организације удруженог рада и грађана закљученог ради проширивања материјалне основе рада је самоуправни спор, а не спор из грађанско-правног односа, па је за решење таквог спора надлежан Суд удруженог рада без обзира што су поступак покренули наследници власника локала. Из наведеног јасно произлази да је за решавање у овом поступку надлежан Суд удруженог рада, па је решење првостепеног суда ваљало укинати и предмет вратити на расправљање и одлучивање.

(Одлука Основног суда удруженог рада у Шапцу Дс. број 62/88 од 24. 2. 1989. године и решење Суда удруженог рада Србије Сд. бр. 1857/89 од 7. 11. 1989. године).

Припремила Радмила Шаркић